

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 43/2021 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 1.3.2021 voimaantullutta työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia sekä eräitä muita siihen liittyviä lakeja. Muutokset koskevat eräitä eduskunnan vastauksen lausumien edellyttämiä tarkennuksia kokeilulainsäädäntöön. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että ehdotuksella kokeiluun osallistuville kunnille lisättävät tehtävät eivät muodostu ongelmalliseksi kokeilulainsäädännön reunaehtojen ja toisaalta PL 121 §:n kannalta.

Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitetyt seikkoja on huomioitu jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö esittää kunnioittavasti lausuntoon seuraavan.

1. lakiehdotus, laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

Asiakkuuden siirtäminen (5 §)

Asiakkuuden siirtämistä koskevassa muutosehdotuksessa on huomioitu asiakkaiden kielelliset oikeudet. Koska kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia, asiakkaalla on aina oikeus pyytää siirtoa, jotta hän saa palvelua omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi, eikä pyyntöä ole tarpeen erikseen perustella. Tämä on huomioitu esityksen perusteluissa.

Työ- ja elinkeinotoimiston olisi 5 §:n 6 momentin mukaan ilmoitettava 4 ja 5 momentissa tarkoitusta siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 5 momentissa tarkoitettua siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualan kunnalle. Esitysluonnoksen perusteluista ilmenee, että siirtopäätös liittyy esimerkiksi tilanteisiin, joissa asiakas ei tosiasiallisesti pysty käyttämään kotikuntansa

tarjoamia palveluita. On pidettävä selvänä, että kielteinen siirtopäätös vaikuttaa merkittäväällä tavalla henkilön oikeuksiin, minkä vuoksi tämä on katsottavissa muutoksenhakukelpoiseksi hallintopäätökseksi.

Perusteluissa onkin asianmukaisesti tuotu esille se, että ”Toisin kuin siirto kokeilukunnan asiakkaaksi kokeilun tai työnhaun alkaessa taikka ratkaisu jättää asiakas siirtämättä kokeilukunnan asiakkaaksi, kokeilun aikainen asiakkuuden siirtäminen [*oikeammin siirtämistä koskeva päätös, koska päätös voisi olla myös kielteinen*] asiakkaan pyynnön johdosta olisi muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.” Koska kyse on muutoksenhakukelpoisesta päätöksestä, tulisi se antaa muutoksenhakuun oikeutetulle tiedoksi muutoksenhakuohjauksineen (vrt. säännöksen muotoilu: ”on ilmoitettava”).

2. lakiehdotus, laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä (14 luvun 1 ja 2 §). Esityksen perusteluissa on selostettu hyvin selkeästi nykytilaa ja ehdotettavien muutosten tarpeellisuutta. Viranomaisen harkintaan perustuvasta korvauksen epäamisestä ei olisi oikeutta hakea muutosta ja päätöksen muilta osin muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusosoikeuteen.

Esityksen mukaan 14 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ”Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos päätöksellä on eväty 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan perusteella”. Edelleen 14 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ”Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta.”

Muutoksenhakukieltoa koskevan säännöksen on oltava täsmällinen, sillä se on poikkeus perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvatusta muutoksenhakuoikeudesta. Kuten perusteluissa on todettu, voimassa oleva muutoksenhakukieltoja koskeva sääntely on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Kuitenkin viitatuissa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyssä 14 luvun 1 §:ssä on säädetty nyt ehdotettua täsmällisemmin siitä, mitkä päätökset ovat muutoksenhakukiellon alaisia. Valituskieltoa koskeva rajaus ”eväty harkinnan perusteella” vaikuttaa tätä epätasemmalla.

Edelleen perusteluissa todetaan: ”Ehdotettu muutoksenhakukielto koskisi harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaa päätöstä ainoastaan siltä osin kuin korvaus olisi eväty viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella. Tämä jättäisi yksilölle mahdollisuuden valittaa muista edellytyksistä.” Jos muutoksenhakukielto halutaan rajata, kuten perusteluissa on todettu, on säännöksen sanamuotoa pyrittävä tarkentamaan esimerkiksi viittaamalla nimenomaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Viranomaisen päätöksentekoon sisältyy nimittäin aina jonkinasteista harkintaa sekä oikeusharkintaa.

4. lakiehdotus, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

Lain 9 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että KEHA-keskus voisi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta sen palveluksessa työsuhteessa olevalle henkilölle, joka hoitaa kyseessä olevassa laissa säädettyjä tehtäviä. Enää ei edellytettäisi, että henkilö on virkasuhteessa viranomaiseen.

Perusteluissa todetaan edelleen: ”Kunta ja kuntayhtymä ovat erillisiä oikeushenkilöitä, eivätkä kuntayhtymän palveluksessa olevat henkilöt ole kunnan palveluksessa, joten myös kuntayhtymän palveluksessa olevalle, TYP-laissa säädettyjä tehtäviä hoitavalle henkilölle tulisi voida myöntää asiakasrekisterin käyttöoikeus.”

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 §:n mukaan KEHA-keskus ”voi myöntää kokeilualueen kunnan tai kokeilualueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalle virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.” Peilaten 4. lakiehdotuksen 9 §:n 4 momentin perusteluihin ja kun säännökseen on lisätty myös kuntayhtymät, jää epäselväksi, onko tässäkin ollut nimenomaisena tarkoituksena rajata käyttöoikeus nimenomaan virkasuhteisiin henkilöihin.